

SLOVENSKÝ NÁRODOPIŠ SLOVAK ETHNOLOGY

2
59 • 2011

ISSN 13335-1303
EV 3355/09
MIČ 49 616
Cena 2,- €

Z OBSAHU

UHEREK, Zdeněk: Etnicita ve výzkumech migrační a krajanské problematiky v Ústavu pro etnografii a folkloristiku Československé akademie věd

JÁGEROVÁ, Margita: Dojčenie a starostlivosť o novorodenca – štúdium zmien na príklade dvoch generácií matiek

ZELENKOVÁ, Anna: Frank Wollman a výskumy ústnej slovesnosti (inšpiratívny text z minulosti)

MOLDA, Rastislav: Obraz Žida v cestopisných a národopisných dielach štúrovskej generácie

HUBINA, Miloš: Nová komparatistika Williama E. Padena – staronové skúmanie náboženstiev a kultúr

SLOVENSKÝ NÁRODOPIS (SLOVAK ETHNOLOGY) vychádza päťkrát ročne v Ústave etnológie Slovenskej akadémie vied v Bratislave. Prvé štyri čísla každého ročníka sú v slovenskom jazyku, piate číslo je v anglickom jazyku.

Slovenský národopis prezentuje výsledky výskumu v oblasti etnológie, kultúrnej/sociálnej antropológie a príbuzných disciplín. Príspevky uverejnené v časopise sú teritoriálne orientované na územie Slovenska a región Strednej Európy, zamerané sú na analýzu sociálnych javov založenú na dátach získaných prostredníctvom terénneho výskumu. Redakcia časopisu preferuje príspevky analytického, teoretického alebo syntetizujúceho charakteru, ktoré prispievajú k aktuálnym diskusiám v sociálnych vedách. Tematicky je časopis zameraný najmä (nie však výhradne) na etnický, kultúrny a historický vývin v Strednej Európe, na sociálne a kultúrne aspekty ekonomickej a politickej transformácie, na modernizačné procesy v urbánnom i rurálnom prostredí, na etnickú a menšinovú problematiku, na problémy kultúrneho dedičstva v európskom kontexte, ako aj na dejiny spoločenskovedných disciplín. Okrem problémovo orientovaných vedeckých štúdií časopis uverejňuje tiež materiálové štúdie, recenzie a anotácie kníh, rozhovory, diskusné príspevky a správy o dianí v sociálnych vedách.

Časopis poskytuje priestor na diskusie o kľúčových problémoch v sociálnych vedách, ako aj na kritické komentáre k publikovaným príspevkom. Uverejnené štúdie prešli obojstranne anonymným oponentským konaním, oponenti sa vyberajú z medzinárodného okruhu odborníkov.

HLAVNÁ REDAKTORKA

Gabriela Kiliánová

PREKLADY

John Minahane (do angličtiny)

REDAKCIA

Tatiana Bužeková

Michaela Ferencová

Tatiana Podolinská

Vladimír Potančok

JAZYKOVÉ KOREKTÚRY

Zora Vanovičová (slovenčina)

GRAFICKÁ ÚPRAVA A PRÍPRAVA DO TLAČE

Eva Kovačevičová-Fudala

REDAKČNÁ RADA

Marta Botíková, Dušan Deák, Ľubica Droppová, Bernard Garaj, Hana Hlôšková, Martin Kanovský, Eva Krekovičová, Jan Krist (ČR), Peter Salner, Zdeněk Uherek (ČR), Miroslav Válka (ČR), Iveta Zuskinová

REDAKČNÝ OKRUH

Regina Bendix (Georg August University of Göttingen, Germany), Michal Buchowski (Adam Mickiewicz University of Poznań, Poland), Ingrid Slavec Gradišnik (Slovenian Academy of Sciences and Arts, Slovenia), Ullrich Kockel (University of Ulster, United Kingdom), Vladimir Penchev (Bulgarian Academy of Sciences, Bulgaria), Dragana Radojičić (Serbian Academy of Sciences and Arts, Serbia), Klaus Roth (Ludwig Maximilian University of Munich, Germany), Davide Torsello (University of Bergamo, Italy), Helena Wulff (University of Stockholm, Sweden), Elena S. Uzeneva (Russian Academy of Sciences, Russia)

OBÁLKA

Dobová reklama na umelú detskú mliečnu výživu Nestlé, prvá polovica 20. storočia (zo zbierok Múzea obchodu v Bratislave). Obal detskej výživy Sunar. K štúdiu M. Jágerovej.

Slovenský národopis je evidovaný v medzinárodných bibliografických databázach: MLA, CEEOL, Ulrich's, Willings, CEJSH a ERIH (impaktovaná databáza ESF)

V prezentovaných číslach Slovenského národopisu sú online sprístupnené iba publikácie pracovníkov Ústavu etnológie SAV.

Práce, na ktoré ÚEt SAV nemá licenčné zmluvy, sú vynechané.

Slovenský národopis je evidovaný v nasledujúcich databázach

www.ebsco.com

www.cejsh.icm.edu.pl

www.ceeol.de

www.mla.org

www.ulrichsweb.com

www.willingspress.com

Impaktovaná databáza European Science Foundation (ESF)
European Reference Index for the Humanities (ERIH): www.esf.org

OBSAH

EDITORIAL

- PODOLINSKÁ, Tatiana: Editorial • 140

ŠTÚDIE

- UHEREK, Zdeněk: Etnicita ve výzkumech migrační a krajanské problematiky v Ústavu pro etnografii a folkloristiku Československé akademie věd • 141
- JÁGEROVÁ, Margita: Dojčenie a starostlivosť o novorodenca – štúdium zmien na príklade dvoch generácií matiek • 155

MATERIÁLY

- ZELENKOVÁ, Anna: Frank Wollman a výskumy ústnej slovesnosti (inšpiratívny text z minulosti) • 176
- MOLDA, Rastislav: Obraz Žida v cestopisných a národopisných dielach štúrovskej generácie • 184

DISKUSIA

- HUBINA, Miloš: Nová komparatistika Williama E. Padena – staronové skúmanie náboženstiev a kultúr • 197

ROZHĽADY – SPRÁVY – GLOSÝ

- K sedemdesiatke PhDr. Mojmir Benžu, PhD. (Rastislava STOLIČNÁ) • 206
- K významnému jubileu PhDr. Gabriely Kiliánovej, CSc. (Eva KREKOVIČOVÁ) • 211
- Zdravica k jubileu PhDr. Petra Salnera, DrSc. (Daniel LUTHER) • 217

- Konferencia metodistickej cirkvi o misiách v rómskych komunitách (Tomáš HRUSTIČ) • 219
- Konferencia Proměny genderové kultury české společnosti 1948 – 1989 (Barbora MIŠÁKOVÁ) • 221
- Seminár Sociokultúrna zmena a adaptívne stratégie v kontexte spoločenskej transformácie (Ľudmila HRUSTIČOVÁ) • 223
- Na margo výstavy Deň žien vo Viedni (Katarína POPELKOVÁ) • 225
- Projekt ETNOFOLK: „Preservation and Enhancement of Folk Culture Heritage in Central Europe“ (Daniel LUTHER) • 227

RECENZIE – ANOTÁCIE

- Ján Michálek (Ed.): Gemer – Malohont. Národopisná monografia (Peter SLAVKOVSKÝ) • 229
- Petr Lozoviuk (Ed.): Grenzgebiet als Forschungsfeld. Aspekte der ethnografischen und kulturhistorischen Erforschung des Grenzlandes (Katarína POPELKOVÁ) • 231
- Joanna Goscyńska: Synowie słowa. Myśl mesjanistyczna w słowackiej literaturze romantycznej (Marcela BEDNÁROVÁ) • 234
- Terézia Balogh-Horváth (Ed.): Tibori János: Békéscsaba népi szóttesminták (Olga DANGLOVÁ) • 236
- Renáta Bojničanová, Salustio Alvarado (Ed.): Las tradiciones folclóricas en la cultura de los pueblos eslavos (Bohdan ULAŠIN) • 237
- Eduard Nižňanský: Nacizmus, holokaust, slovenský štát (Peter SALNER) • 240

- Terézia Kvapilová: O sící a žací, svátkoch aj pátkoch Závodzanú (Zora VANOVIČOVÁ) • 241
- Antonín Dufek (Ed.): Erwin Raupp – Moravská Hellas 1904 (Ján BOTÍK) • 242
- Júlia Knapcová, Soňa Jamečná: Čo všok prejdeš, to iný kraj nájdeš – ľudový odev mikroregiónu Terchovskej doliny (Katarína BELIČKOVÁ) • 244

- Ondrej Herec: Dobre organizovaný netvor (Linda ŠIMEKOVÁ) • 246
- Tünde Minorics: A maszk mögött. A mohácsi busójárás és a busók világa (Izabela DANTEROVÁ) • 247
- Viera Groznerová: Symetrie života; Andrea Goddington: Židovka (Peter SALNER) • 248

CONTENTS

EDITORIAL

- PODOLINSKÁ, Tatiana: Editorial • 140

ARTICLES

- UHEREK, Zdeněk: Ethnicity in Research Work on the Migration and Compatriot Questions by the Institute for Ethnology and Folkloristics of the Czechoslovak Academy of Sciences • 141
- JÁGEROVÁ, Margita: Breastfeeding and Newborn Care – a Study of Change as Exemplified by Two Generations of Mothers • 155

RESEARCH REPORTS

- ZELENKOVÁ, Anna: Frank Wollman and Research Work on Oral Literature (an inspirational text from the past) • 176
- MOLDA, Rastislav: The Picture of the Jew in Travelogues and Ethnographic Works of the Štúr Generation • 184

ESSAYS / DISCUSSION / OVERVIEWS

- HUBINA, Miloš: The New Comparatistics of William E. Paden – Reviving the Exploration of Religions and Cultures • 197

NEWS

- For the Seventieth Birthday of PhDr. Mojmír Benža, PhD. (Rastislava STOLIČNÁ) • 206
- For an Important Jubilee of PhDr. Gabriela Kiliánová, CSc. (Eva KREKOVIČOVÁ) • 211
- Jubilee Greetings for PhDr. Peter Salner, DrSc. (Daniel LUTHER) • 217
- Methodist Church Conference on Missions in the Roma Communities in Budapest (Tomáš HRUSTIČ) • 223

- Conference on the Transformation of Gender Culture in Czech Society 1948 – 1989 in Prague (Barbora MIŠÁKOVÁ) • 221
- Seminar on Sociocultural Change and Adaptive Strategies in the Context of Social Transformation (Ludmila HRUSTIČOVÁ) • 223
- Marginal Note on the Women's Day Exhibition in Vienna (Katarína POPELKOVÁ) • 225
- The ETNOFOLK Project: 'Preservation and Enhancement of Folk Culture Heritage in Central Europe' (Daniel LUTHER) • 227

BOOK REVIEWS / REVIEW ESSAYS

- Ján Michálek (Ed.): Gemer – Malohont. Národopisná monografia (Peter SLAVKOVSKÝ) • 229
- Petr Lozoviuk (Ed.): Grenzgebiet als Forschungsfeld. Aspekte der ethnografischen und kulturhistorischen Erforschung des Grenzlandes (Katarína POPELKOVÁ) • 231
- Joanna Goscyńska: Synowie słowa. Myśl mesjanistyczna w słowackiej literaturze romantycznej (Marcela BEDNÁROVÁ) • 234
- Terézia Balogh-Horváth (Ed.): Tibori János: Békéscsabai népi szóttesminták (Olga DANGLOVÁ) • 236
- Renáta Bojničanová, Salustio Alvarado (Ed.): Las tradiciones folclóricas en la cultura de los pueblos eslavos (Bohdan ULAŠIN) • 237
- Eduard Nižňanský: Nacizmus, holokaust, slovenský štát (Peter SALNER) • 240
- Terézia Kvapilová: O sící a žací, svátkoch aj pátkoch Závodzanú (Zora VANOVIČOVÁ) • 241
- Antonín Dufek (Ed.): Erwin Raupp – Moravská Hellas 1904 (Ján BOTÍK) • 242
- Júlia Knapcová, Soňa Jamečná: Čo všok prejdeš, to iný kraj nájdeš – ľudový odev mikroregiónu Terchovskej doliny (Katarína BELIČKOVÁ) • 244

- roregiónu Terchovskej doliny (Katarína BELIČKOVÁ) • 244
- Ondrej Herec: Dobre organizovaný netvor (Linda ŠIMEKOVÁ) • 246
- Tünde Minorics: A maszk mögött. A mohácsi busójárás és a busók világa (Izabela DANTEROVÁ) • 247
- Viera Groznerová: Symetrie života; Andrea Goddington: Židovka (Peter SALNER) • 248

EDITORIAL

Číslo 2/2011 *Slovenského národopisu* vychádza ako voľnotematické. Jeho skladba je preto pomerne pestrá, čo do obsahu i povahy jednotlivých príspevkov.

Publikovaná štúdia Zdeňka Uhreka je akýmsi voľným nadviazaním na monotematické číslo *Slovenského národopisu* z minulého roku (4/2011), ktoré sa venovalo dejinám etnológie ako vednej disciplíny na Slovensku. Komparáciou dvoch knižných publikácií Ústavu pro etnografiu a folkloristiku Československé akademie vied Z. Uhrek poukazuje na odlišné metodologické koncepty zostavovateľov oboch publikácií. Demonštruje tak, že tieto (či už priznané alebo nepriznané) koncepty ovplyvnili nielen interpretačnú povahu autorských výpovedí, ale tiež povahu terénnych a archívnych výskumov (t. j. povahu vstupných dát, ak sa chceme vyhnúť termínu „fakty“). Štúdia Margity Jágerovej vychádza z vlastného terénneho výskumu autorky zameraného na výskum postojov k dojčeniu detí u dvoch generácií žien. Okrem pramenného materiálu tak Jágerová demonštruje nielen významný posun v zmene postojov k materstvu u predrevolučnej a porevolučnej generácie žien, ale tiež závažnú diskontinuitu v medzigeneračnom prenose týchto postojov („z matky na dcéru“). Ako ukazuje Jágerovej kvalitatívny výskum, dnešná generácia žien je viac ovplyvnená súčasnou sociálnou reprezentáciou materstva ako rodinnými vzormi, ktoré sa identifikujú so sociálnou prezentáciou materstva z minulosti.

V rubrike Materiály prispieva Anna Zelenková k problematike výskumov ústnej slovesnosti, pričom približuje tiež postavu Franka Wollmana. Rastislav Molda analyzuje obraz Žida v cestopisných a národopisných dielach štúrovskej generácie. Autor v príspevku ukazuje, ako tento obraz prispel nielen k utvrdeniu, ale i ďalšiemu šíreniu stereotypného vyobrazovania tejto etnickej a náboženskej minority v slovenskom prostredí.

Miloš Hubina v diskusnom príspevku približuje na Slovensku menej známy koncept „novej komparatistiky“ Williama E. Padena, ktorý stojí niekde na rozhraní „komparatistiky“ a „kognitivismu“. Autor pritom vychádza z doteraz na Slovensku nepublikovaného prekladu najnovšej práce W. E. Padena, ktorý práve pripravuje do tlače.

Posledné dve rubriky čísla zostali vyhradené pre najnovšie rozhľady, správy a recenzie aktuálnych publikácií.

TATIANA PODOLINSKÁ

Vydáva Ústav etnológie Slovenskej akadémie vied
Adresa redakcie:
Klemensova 19
813 64 Bratislava
Slovenská republika
e-mail: slovensky.narodopis@savba.sk

Rozširuje, objednávky a predplatné (aj do zahraničia) prijíma:
Slovak Academic Press, Ltd.
P.O. Box 57, Nám. Slobody 6
810 05 Bratislava
Slovakia
e-mail: sap@sappress.sk

Tlač: ETERNA Press, s.r.o.

Elektronická verzia prístupná na:
<http://www.sappress.sk>
<http://www.uet.sav.sk/slovenskynarodopis.htm>
Registračné číslo: 7091

SLOVAK ETHNOLOGY
Journal of the Institute of Ethnology of the Slovak Academy of Sciences
Vol. 59, 2011, Number 2
Address of the Editorial Office:
Ústav etnológie SAV, Klemensova 19,
813 64 Bratislava, Slovakia, e-mail: slovensky.narodopis@savba.sk

Distributed by:
Slovak Academic Press, Ltd., P.O. Box 57, Nám. slobody 6,
810 05 Bratislava, Slovakia, e-mail: sap@sappress.sk
and
SLOVART G.T.G. Ltd., Krupinská 4,
P.O. Box 152, 852 99 Bratislava, Slovakia

SLOVENSKÝ NÁRODOPIS SLOVAKÉ TECHNOLOGY

Dávkování pro kojence

K přípravě mléčné kaše, která se podává lžičkou počínaje 6. měsícem (nejlépe z rýžové kaše), rozmíchejte pečlivě lžičkou nebo vidličkou 50 gr. Nestléovy mléčné výživy (5-6 zarovnaných polévkových lžic) ve 220 gr. vlažné vody (1 $\frac{1}{4}$ šálky kávy). Dejte povařit na mírném ohni 5 až 6 minut za stálého míchání.

Nepřidávejte mléko, neboť je Nestléova mléčná výživa již v dostatečném množství obsahuje.

Poznámka. Od 6. měsíce se připravují pokrmy pro malá dítě: NIDO (plnotučným a neplnotučným mlékem), které se ředí zázvorem z „Mléčné výživy bez mléka“; nebo lépe — pokrmy, jako jsou zázvor v podávání FELARGONU „zrakovitý“ (okyseleného plnotučného mléka Nestlé + příchuť), který se používá již bez dalších přísad.

Zrakovitá kaše, která se podává od 7. měsíce (jako polévka) pokrmy v zrci láhvi, se připraví z „Mléčné výživy bez mléka“ a zázvorového zázvora.

Dávkování pro děti, rekonvalescenty a staré osoby.

Jednu neb více polévek denně.

K přípravě této polévky rozmíchejte pečlivě lžičkou nebo vidličkou 70 gr. Nestléovy mléčné výživy (7-8 zarovnaných polévkových lžic) v 350 gr. vlažné vody (23 polévkových lžic). Dejte povařit na mírném ohni 5 až 6 minut za stálého míchání.

320 gr. Nestléovy mléčné výživy (436 kalorií) odpovídá 320 gr. plnotučného mléka, 50 gr. částečně destilované a prázdné plnicí mléky a 25 gr. cukru.

Dobrý starý známý v novém rouše